

**LIETUVOS RESPUBLIKOS MOKSLO IR STUDIJŲ ĮSTATYMO NR. XI-242
72¹ STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO IR LIETUVOS RESPUBLIKOS MOKSLO IR
STUDIJŲ ĮSTATYMO NR. XI-242 4, 10, 11, 15, 27, 28, 35, 38, 39, 48, 52, 53, 56, 58, 60, 65, 66,
67, 69, 71, 72, 72¹, 73, 75³, 77, 85 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR ĮSTATYMO PAPILDYMO
64¹ STRAIPSNIU ĮSTATYMO NR. XIV-1257 29 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO
PROJEKTŲ
AIŠKINAMASIS RAŠTAS**

1. Įstatymų projektų rengimą paskatinusios priežastys, parengtų projektų tikslai ir uždaviniai

Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo Nr. XI-242 72¹ straipsnio pakeitimo įstatymo (toliau – Įstatymo projektas) ir Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo Nr. XI-242 4, 10, 11, 15, 27, 28, 35, 38, 39, 48, 52, 53, 56, 58, 60, 65, 66, 67, 69, 71, 72, 72¹, 73, 75³, 77, 85 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 64¹ straipsniu įstatymo Nr. XIV-1257 29 straipsnio pakeitimo įstatymo (toliau – Įstatymo pakeitimo projektas) projektai (toliau kartu – Įstatymų projektai) parengti siekiant įgyvendinti:

– Dvidešimtosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos, kuriai pritarta Lietuvos Respublikos Seimo 2025 m. rugsėjo 25 d. nutarimu Nr. XV-439 „Dėl Dvidešimtosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos“, (toliau – programa) 289 punkte numatytą siekį užtikrinti, kad mokslininkų, dėstytojų ir neakademinio personalo atlyginimai būtų konkurencingi šalies darbo rinkoje;

– Nacionalinio susitarimo dėl švietimo politikos siekį, numatant tvarų dėstytojų ir mokslo darbuotojų darbo užmokesčio augimą po 2024 metų;

– 2017 m. lapkričio 22 d. Lietuvos švietimo ir mokslo šakos kolektyvinės sutarties su Lietuvos švietimo ir mokslo profesine sąjunga, Švietimo ir mokslo profesine sąjunga „Solidarumas“, Lietuvos profesine sąjunga „Sandrauga“ ir Lietuvos aukštųjų mokyklų profesinių sąjungų susivienijimu (2024 m. spalio 21 d. sutarties redakcija) nuostatas, pagal kurias numatyta užtikrinti, kad valstybės biudžeto lėšos valstybinių mokslo ir studijų institucijų mokslo darbuotojų, kitų tyrėjų, dėstytojų ir neakademinio darbuotojų darbo užmokesčiui kasmet augtų ne mažiau kaip 5 proc. sparčiau už prognozuojamą kitų metų šalies vidutinio darbo užmokesčio augimą.

Nuosekliai siekiama spartesnio akademinio darbuotojų darbo užmokesčio augimo. Dėstytojų ir mokslo darbuotojų atlyginimai vis dar išlieka nepakankamai konkurencingi tiek šalies, tiek tarptautinėje darbo rinkoje ir neatitinka akademinės bendruomenės lūkesčių. Dėl nekonkurencingų atlyginimų dėstytojo bei mokslininko karjera Lietuvoje nėra patraukli, todėl dažnai gabus jaunimas jos Lietuvoje nesirenka, o tai stabdo Lietuvos mokslo ir studijų sistemos kokybinę pažangą. Atsižvelgiant į šalies vidutinio darbo užmokesčio augimą ir pirmiau išdėstytas priežastis, Įstatymų projektais siekiama:

1. Įstatymo projektu siekiama sudaryti teisinės prielaidas darbo užmokesčiui didinti valstybiniuose mokslinių tyrimų institute (toliau – Institutas) dirbantiems mokslininkams – siūloma padidinti pareiginės algos koeficientų intervalų apatinės ir viršutinės ribas visoms pareigybių grupėms 2,28 proc. nuo 2026 m. sausio 1 d. ir dar 5 proc. – nuo 2026 m. rugsėjo 1 d.

2. Įstatymo pakeitimo projektu siekiama sudaryti teisinės prielaidas darbo užmokesčiui didinti Institute dirbantiems tyrėjams, priimtiems į pareigas iki 2024 m. sausio 1 d., – siūloma padidinti nustatytos pareiginės algos koeficientų intervalų apatinės ir viršutinės ribas 2,28 proc. nuo 2026 m. sausio 1 d. ir dar 5 proc. – nuo 2026 m. rugsėjo 1 d.

Institute darbuotojų darbo užmokesčiui padidinti 2026 metais reikės apie 4,2 mln. Eur valstybės biudžeto asignavimų, kurie bus numatyti Lietuvos Respublikos rengiamame 2026–2028 metų biudžeto patvirtinimo įstatymo projekte (toliau – Biudžeto patvirtinimo įstatymo projektas).

2. Įstatymų projektų iniciatoriai ir rengėjai

Įstatymų projektų iniciatorė – Lietuvos Respublikos Vyriausybė. Įstatymų projektus parengė Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerija.

3. Kaip šiuo metu reguliuojami Įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai

Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo Nr. XI-242 72¹ straipsnyje nustatytos Institutų, veikiančių kaip biudžetinės įstaigos ir viešosios įstaigos, administracijos, mokslo darbuotojų darbo apmokėjimo sąlygos ir socialinės garantijos. Minėto įstatymo 72¹ straipsnio 5 dalyje nustatytos pareiginės algos koeficientų intervalų apatinės ir viršutinės ribos visoms pareigybių grupėms (Instituto direktoriaus; Instituto mokslinio sekretoriaus; vyriausiojo mokslo darbuotojo; vyresniojo mokslo darbuotojo; mokslo darbuotojo, mokslininko stažuotojo; jaunesniojo mokslo darbuotojo).

Nuo 2024 m. sausio 1 d. Mokslo ir studijų įstatyme Nr. XI-242 nebeliko Institutų tyrėjo darbo apmokėjimą ir socialines garantijas reglamentuojančių nuostatų. Institutų tyrėjų, priimtų į pareigas iki 2024 m. sausio 1 d., pareiginės algos koeficientai nustatyti Mokslo ir studijų įstatymo Nr. XI-242 4, 10, 11, 15, 27, 28, 35, 38, 39, 48, 52, 53, 56, 58, 60, 65, 66, 67, 69, 71, 72, 72¹, 73, 75³, 77, 85 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 64¹ straipsniu įstatymo Nr. XIV-1257 29 straipsnio 6¹ dalyje.

Institutų darbuotojų pareiginei algai apskaičiuoti taikomas Lietuvos Respublikos pareiginės algos (atlyginimo) bazinio dydžio nustatymo ir asignavimų darbo užmokesčiui perskaičiavimo įstatyme nustatytas pareiginės algos (atlyginimo) bazinis dydis (toliau – bazinis dydis). Nuo 2025 m. sausio 1 d. bazinis dydis yra 1 785,4 Eur, nuo 2026 m. numatomas pareiginės algos (atlyginimo) bazinio dydžio padidinimas nuo 1 785,4 Eur iki 1 798 Eur. Pareiginė alga nustatoma bazinį dydį padauginus iš tai pareigybei nustatyto pareiginės algos koeficiento.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Įstatymo projektu numatoma Mokslo ir studijų įstatymo Nr. XI-242 72¹ straipsnio 5 dalyje visoms pareigybių grupėms padidinti pareiginės algos koeficientų intervalų apatines ir viršutines ribas 2,28 proc. nuo 2026 m. sausio 1 d. ir dar 5 proc. – nuo 2026 m. rugsėjo 1 d. Pritarus siūlomoms pakeitimams ir įvertinus numatomą pareiginės algos (atlyginimo) bazinio dydžio padidinimą 2026 m. (nuo 1 785,4 Eur iki 1 798 Eur), Institutuose pareiginė alga *bruto* nuo 2026 m. sausio 1 d. galėtų kilti: Instituto direktoriaus – 96–187 Eur, Instituto mokslinio sekretoriaus – 72–143 Eur, vyriausiojo mokslo darbuotojo – 93–163 Eur; vyresniojo mokslo darbuotojo – 72–119 Eur; mokslo darbuotojo, mokslininko stažuotojo – 72–94 Eur; jaunesniojo mokslo darbuotojo – 71–93 Eur. Nuo 2026 m. rugsėjo 1 d. pareiginė alga *bruto* dar papildomai padidėtų: Instituto direktoriaus – 180–324 Eur, Instituto mokslinio sekretoriaus – 126–252 Eur, vyriausiojo mokslo darbuotojo – 144–270 Eur; vyresniojo mokslo darbuotojo – 126–216 Eur; mokslo darbuotojo, mokslininko stažuotojo – 126–162 Eur; jaunesniojo mokslo darbuotojo – 126–144 Eur.

Įstatymo pakeitimo projektu numatoma Mokslo ir studijų įstatymo Nr. XI-242 4, 10, 11, 15, 27, 28, 35, 38, 39, 48, 52, 53, 56, 58, 60, 65, 66, 67, 69, 71, 72, 72¹, 73, 75³, 77, 85 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 64¹ straipsniu įstatymo Nr. XIV-1257 29 straipsnio 6¹ dalyje iki 2024 m. sausio 1 d. priimtiems į pareigas Institutų tyrėjams padidinti pareiginės algos koeficientų intervalų apatines ir viršutines ribas 2,28 proc. nuo 2026 m. sausio 1 d. ir dar 5 proc. – nuo 2026 m. rugsėjo 1 d. Pritarus siūlomoms pakeitimams ir įvertinus numatomą pareiginės algos (atlyginimo) bazinio dydžio padidinimą 2026 m. (nuo 1 785,4 Eur iki 1 798 Eur), Institutuose dirbančių tyrėjų pareiginė alga *bruto* nuo 2026 m. sausio 1 d. galėtų kilti 72–94 Eur. Nuo 2026 m. rugsėjo 1 d. Institutuose dirbančių tyrėjų pareiginė alga *bruto* nuo 2026 m. rugsėjo 1 d. galėtų kilti 126–162 Eur.

Bendras Institutuose dirbančių mokslo darbuotojų ir tyrėjų darbo užmokesčio augimas 2026 m. vidutiniškai siektų 8,15 proc. Tikslas – siekti, kad šių darbuotojų darbo užmokeskis kasmet augtų ne mažiau kaip 5 proc. sparčiau už prognozuojamą kitų metų šalies vidutinio darbo užmokesčio augimą ir nuosekliai didėtų. Tik nuoseklus, valstybės finansines galimybes atitinkantis atlyginimų didinimas, kuris būtinas skatinant jaunus žmones rinktis mokslininko karjerą, padidins šiuo metu Lietuvoje dirbančių mokslininkų motyvaciją, o tai sudarys sąlygas siekti aukštos mokslo ir studijų sistemos kokybės, didinti šalies mokslinį produktyvumą ir konkurencingumą.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai, galimos neigiamos priimto Įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta
Priėmus Įstatymų projektus, neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Kokią įtaką Įstatymai turės kriminogeninei situacijai, korupcijai
Įstatymų projektai neigiamos įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai neturės.

7. Kaip Įstatymų įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai
Įstatymų projektų įgyvendinimas įtakos verslo sąlygoms ir jo plėtrai neturės.

8. Ar įstatymų projektai neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams
Įstatymų projektai neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

Įstatymų projektai prisidės prie 2021–2030 metų nacionalinio pažangos plano, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. rugšėjo 9 d. nutarimu Nr. 998 „Dėl 2021–2030 metų nacionalinio pažangos plano patvirtinimo“, 1 strateginio tikslo – pereiti prie mokslo žiniomis, pažangiosiomis technologijomis, inovacijomis grįsto darnaus ekonomikos vystymosi ir didinti šalies tarptautinį konkurencingumą – įgyvendinimo.

Įstatymų projektai įgyvendina Dvidešimtosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatas.

9. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus būtina pakeisti ar pripažinti netekusiais galios
Priėmus teikiamus Įstatymų projektus, kitų įstatymų keisti nereikės.

10. Ar Įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Lietuvos Respublikos terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymų projektai parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, Įstatymų projektuose naujos sąvokos neapibrėžiamos ir nevartojamos.

11. Įstatymo projekto atitiktis Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis bei Europos Sąjungos dokumentams

Įstatymų projektų nuostatos neprieštarauja Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis ir Europos Sąjungos teisei.

12. Jeigu Įstatymui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, kas ir kada juos turėtų priimti

Kitų norminių teisės aktų keisti nereikės.

13. Kiek valstybės ir savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti

Institutuose akademinį ir neakademinį darbuotojų darbo užmokesčiui padidinti 2026 metais reikės apie 4,2 mln. Eur valstybės biudžeto asignavimų, kurie bus numatyti rengiamame Biudžeto patvirtinimo įstatymo projekte.

14. Rengiant Įstatymo projektą gauti specialistų vertinimai ir išvados
Rengiant Įstatymų projektus, specialistų išvadų ir vertinimų negauta.

15. Įstatymų projektui reikšminiai žodžiai, kurių reikia Įstatymo projektui įtraukti į kompiuterinės paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis

Reikšminiai žodžiai yra „darbo užmokestis“, „pareiginės algos koeficientas“, „valstybinis mokslinių tyrimų institutas“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Atkreipiame dėmesį, kad teikiami Įstatymų projektai susiję tik su Institutų mokslo darbuotojų ir tyrėjų darbo užmokesčio nustatymu. Aukštosios mokyklos, pagal Lietuvos Respublikos Konstituciją ir Mokslo ir studijų įstatymo 8 straipsnį, turi autonomiją, apimančią akademinę, administracinę, ūkio ir finansų tvarkymo veiklą, grindžiamą savivaldos principu ir akademinė laisve. Laikydamosi įstatymų ir kitų teisės aktų, aukštosios mokyklos pačios nustato savo struktūrą, vidaus darbo tvarką, darbuotojų skaičių, jų teises, pareigas ir darbo apmokėjimo sąlygas. Rengiamame 2026–2028 metų Biudžeto patvirtinimo įstatymo projekte visų valstybinių mokslo ir studijų institucijų (mokslinių tyrimų institutų, universitetų ir kolegijų) darbuotojų darbo užmokesčiui padidinti 2026 metais bus numatyta 35,9 mln. eurų.

Papildomai pažymime, kad šiuo metu Įstatymų projektai ir Nutarimo projektas nėra suderinti su 2026–2028 metų Biudžeto patvirtinimo įstatymo projektu, kadangi jiems įgyvendinti 2027–2028 metais Finansų ministerija kol kas nenumatė pakankamai lėšų (lėšos numatytos tik 2026 m. 4 mėnesiams, o 2027 m. ir 2028 m. būtina numatyti finansavimą visiems 12 mėnesių), todėl valstybės biudžeto projekte 2027 ir 2028 m. akademinų ir neakademinų darbuotojų darbo užmokesčiui padidinti papildomai dar būtina numatyti po 24,3 mln. Eur.
